Jüdische Pester Zeitung.

יידישע פעסטער צייטונג

דיזעס בלאטס ערשיינט
דריימאל וואכענטליך
פונקטלעך, פרייטאג אונד פרייטאג,
אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. — קר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיר'ס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולד. — קר. ע. וו.
האלביעהריג 5 גולד. 50 קר. ע. וו.
פיערטעליעהר. 2 גולד. 75 קר. ע. וו.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדעז טאג
פראנומעריראן
אונד דער פרענומעראנדן-פרייז
בעזאנגען מיט דעם עסטאנד דעם
עסטען בלאטעס.
דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
וואיטצנער בולוואר נומ. 29
וואהרן מאן אויך דיא פרענומעראנדן-
אנמעלדונגען צו יעדען בעליעביגען.

Nr. 58, צווא'לפטער יאהרגאנג פעסט, פרייטאג יא סיון ה.ת.ר'ם. Pest, den 21. Mai 1880.

דיא ענגליש טהראן-רעדע.

נעסטערן יא'רדע דיא טהראן-רעדע איז ניכט ענגליש פארלאמענט געוואעזען. דיא יי'כ-טיגסטען שטעללען דערזעלבען לייכט פאלגענדער-מאסען: „זיט לעטצטער צייט איז יי'ערער אין געגענזייטיגעס מיסטרייען אונד איינ געשאנגטיס אונטער איינגיגן איראפאיאשען גראסמעכטען עזט-שטאנדען. דיעזע אינאיינגריס אונטער דען איבי-גען איראפאיאשען גראסמעכטען בעגיגנעט דיא טורקיא. איז דען פאן יזיגען מעכטען געשאפפענען בעלגיער פערטראג. ניכט איינזיהאלטען: זיא רעכ-נעטע דאריי'ן, דאס דיא אונטער זיך אינאיינען מעכטע איינ איי'נטיליכע געוואלט געגען דיא טורקיא איי'סאבען יי'ערדען. דיעזע אינאיינגריס דער מעכטע מיט דאדער איז אונטערסטעס דעס פ'רעדענס איפדאריין, אונד דאפ'ר מאנג איי'ן גע-גענזייטיגעס פרייליכעס פערטייען דער מעכטע איינטרעטען. ענגלאנד שטעהט מיט דען איבריגען איראפאיאשען גראסמעכטען אין דערגלייכען בעציעהונג אונד איז בעסטען איינפערשטאנדען — אונד ניכ דיעזע פרייליכע פערבינדונג מיט דען איבריגען מעכטען דאנן מאן מיט פערייגען קרעפטען דאדי יי'רען. דאס דיא נאר ניכט איי'נגעפ'ארטען פרגע דעס בעלגיער פערטראגעס צור באלדיגען אונד פינדליכען דורכפ'ארונג גע-לאנגען זאללען. נאר ניכט עס אין דער טורקיא פעל דורכצופ'ארען אונד זעדר פעלעס צו פער-בעסערן. — נאר זיר אין דער טורקיא ניכט אללע דערגאנען אונד גאפפענען גלייכ-געשטעללט אונד עמאנציפ'ירט, נאר דאס דיא טור-קיא דיא פערשי'דענען פערבעסערונגען אין אנדערע פערשי'דענען ניכט איינגעפ'ירט אונד מאנ-טענגיא אונד גרעכענלאנד. דאכען דיא אינגען פאן דער טורקיא דאמענדען געבעטעט נאר ניכט ערזאלטען, דיא אנדערען דער גרעכיש'שען אונגלע-גענדיט איזט עטעט דער פערסטע איי'נדר דער גרע-ליש'שען פאליטיק; גרעכענלאנד מיט דיעזען טהיל בעראמטען, אים אין אבגרענ'ציעס. שטארקעס גרעכיש'שעס יי'ר בילדען צו לאנגען, גיר דיא פערטה-ליכע דורכפ'ارונג דעס בעלגיער פערטראגעס דורך דאס ציזאמענהאלטען דער גراسמעכטען לאנגען צור אנדערען אונד פערטרעטונג גיער רעכטען אים אייגענען פ'ارדערען. אונגלאנד דאס עטעט דיא דער אינגען אי'סגלייכונגس-פ'ارדערען גוואנדטען. נא-מענס גאשען, אז דען פ'ارטאן נאך לאנפטאנגנא-פעל אנגעגרעפ. דאמיט דיעזער דארט שי'ستע צור דערשטעללונג דער רוהע אונד אנדרענג מאכטע — עס שליסע בעשפ'ارכט נאך דיא טהראן-רעדע דען דערגעשטעللטען פ'ارדערען אים צוליי-לאנדע אונד דרוהע דיא דאפ'ר אים אי'ס-גאנזסטאן פ'ارדערען אונד אנדרענג דערשטען יי'ערדען.

דער איי'סגלייכונגליכע אנגליש געוואנ-טע, דערר גאשען, יי'ר באלד אין לאנסטאנגנא-פעל איי'נגעפ'ارפען. אים פאר אללעם אין דער אנ-גלייגענהייט ציי'שען מאנטענגريא אונד אלבאניען עטיאס צו אינטערגעהמען. דער פ'ارטאן פערלאנגט נאך אימער. דאס מאן פאר'דער איי'נע אינטער-זוכונגס-קאמיסס'יאן נאך אלבאניען געשיקט, אים דיא מאגליכע צור דערשטעللונג דער רוהע איי'נגרינ צו מאכען. דיא איראפאיאשען גראס-מעכטע זולבסט מאגען עס בעשטימען, אין יי'ער-בער פאר'ם דיא אינטערעסען שטאטפ'ינדען זאללען. אבער דיא געוואנטען דער איבריגען איראפאיאשען גראס-מעכטע אין לאנסטאנטינאפעל יי'אללען זיך מיט דיעזער אינטערזוכונגס-קאמיסס'יאן ניכט בע-שי'ستיגען אונד ניכט בעגיגען לאסען. דיא גע-זאנדטען עסטערר'יכ-אונגארנס אונד איטאליענס שטעللטען פ'ارלמערד אין דיא טורקישע רעגיערונג דיא פ'ارדערונג, דאס דיא אדדרע ארטען געגען דיא רעי'אליטי אנגרען אלבאניען ענטזענדען זאללן. דא פ'ارדערט'פ דיא אנדי'פ'ינג אונד ציאמעמגראט-טונג דער פ'עלען רעי'אליטי'אנגرען אין אלבאניען פערהינדערט יי'ערדען מ'סען. דיא איבריגען גע-זאנדטען אבער בעריי'ס דיעזער פ'ارדערונג אדדע צישטיممונג ערטהיילט. דיא טורקישע רעגיערונג פערשפ'ارט נון. דאס דיא אדדרע לאממאנדאנטען בעאפ'ستראגען יי'ערדען, דיא געאנגעגטען מאס-רעגעלן אין אלבאניען צו ערגרי'פ'ען, אים דיא אנ-די'פ'ינג פאן רעי'אליטי'אנגرען באנדען צו פ'ערדרינ-דען אונד עגנע פ'ערזאנען יי'לבע מיט אפ'ען אין דער דאנד ערגרי'פ'ען יי'ערדען, פאר אין קרי'גס-גערי'כט צו שטעللען.

פערשי'דענע נייאגקייטען.

* (אים רי'כסטאגע) יי'ר זי'ט אי'-נגען מאנגען אין גוגעגען אבער דען בי'א פאן פלי-געל-אדער צי'יי-באהנען פערהאנדעלט. ערע קאנ-עגסס'אן (בעי'ללעגען) עס בי'יע אי'נער באהן מיט-טע בין יעטצט פאס אפ'ראמעגטע יבלבסס ער-מהיילט יי'ערדען. נון יי'נשט דיא רעגיערונג דיא ער-מעכטיגונג, דאס בי'יא בי'א פאן פ'ריי'ל- אדער צי'יי-באהנען דיא זאללבסס, אינע טשי'ינונג דעס פאראמעגנס, דיא נאטי'ינג לאנגעגסס'אן ערטהי'-לען לאנגען, דיעזע צי'יי-באהנען זאללען נאטי'ילי'ך ניכט פאס שטאאטע ערבי'ט יי'ערדען, זאנדערן פאן אינגעלגען אינטערעסמערן מיט אינטערעסטען דער לאמבאטע אונד אי'ستשאפ'ען, אין דערען גע-דע דיעזע באהנען פ'ارדען יי'ערדען. אללגאללס יי'ערדען דיעזע צי'יי-באהנען דעס דאנדעל אונד פערערדע אנגאבנס אינען ניכ אי'פ'ستאנד פערשי'دען.

* (באראן שענגיי אים פאר-לאמענטע.) אם 19. דיעזעס ערשטען באראן פיל שענגיי, דער גיי דעפ'ستרטע דעס 1. יי'אהר-בעגי'ردעס פאן פ'ريسס'ס, אינע פ'ערטעל-שטונדע פאר בעגינן דער זי'ستונג אים פאראמענטע. אים זיך אינגען „גגאנגעגטען זי'ستן אי'סגי'ערהלען. ריכטע פאנד ער אינען יאלד לעגערען זי'ستן אין דער גגעגע ערפ'ستרטען, דיא צ ריי'ستר פאר'ستא גגראגען. דא בגלאנגטלך איך שענגיי אי'סגר-דאלס דער פאר'ستען בליכען יי'לל. שען אים דיעזע נאבבאי'ساپ'ס רעכט אנגעגעדם. דיעגע „אל-יי'אר דען אי'ך אלבאלד געטראפ'ען, אי'ריי'ך ער דען זאאל פערלעס. אינע דאלבע שטונדע שפעטער, אלס דיא זי'ستונג בעי'ستס ערפ'ستנעט יי'אר, ערי'ستען שענגיי ניי'ערדינגס, אים זיי'ען זי'ستן אי'ינגגיי'ستען, בי'יא „יי'ערער ערגלענגיי'ستס דערזעלבע פאן פ'עלען אבגגאבדגעטען זעדר הערצלך בעגי'ستס יי'אר'ידע. מאדאראס, אינער דער יי'לדעסטען אי'ستעדטס לינ-קען, ריכטעטע אן שענגיי דיא פ'راגע: „אב עס ריכטיג זי'אי, דאס ער דיא אי'ستעדטס לינקע „בי'ז אי'ם מעסטער" בעקגעפ'ستען יי'אללן?" — שענגיי ערי'יי'דערטע לעבעלנד: „אך בגעגטעע אים פאר-טי'ستען לאפ'ستען קיינע מעסטער, דא אי'ך דיא גגע-גער זאללבע דאבען לאנגען, אי'ך יי'ערדע גגעגען אל-לעס אינגערבעטע קגפ'ستען, דאך ניכט מיט דער שערפ'ען דעס מעסטערס, זאנדערן מיט דער שערפ'ען דער פערשטאנדעס. דא האבע אי'ך יי'ستענס דער גגענגער יי'ענגער צו פ'ريכטען. דא אי פערשטאנד קיין איבערפלוס פאר'האנדען!" — מאדאראס זעלבסט מ'ستע איבער דיעזען בי'ستענדען יי'ستין דערצעלך לאכען!

* (פ'ירסט מילאן'ס יי'יגגער ריי'ז-פ'راגע'ركט.) איינע יי'ינגער דעפעשע פאם 20. דיעזעס מעלדעט: „דער יי'ינגע בעהערר-שער סערבענס, פ'ירסט מילאן האט יי'ינגן בעפאר-שטעהענדען בעזוך אין אינגערער רעזידענץ-שטאדט שאן אנמעלדען לאסען. דער בעזוך די'ستעט ערסט אין דער צי'יי'ستען העלפ'ستע דעס מאנאט יי'ני ער-פאהרען. אין דיעזיגען רעזיגגיי'ינגס-קי'ריזגען יי'ינגע בעי'יי'ستעט, דאס עס זיך דיעבי'א ניכט אים אי'ינגן אי'ינפאכען. „האפ'לכ'ريس-בעזוך" האנדעלט. דיא רי'יזע דעס יי'ינגען פ'ירסטען איז פ'עלמערד מיט אי'ינגס יי'ستינגן „פאלי'ستען צי'יגגע" פ'ערבי'ندען. בי'יזער האט סערבען בעקאנגטלך אינגערער מאג-אבע געגגאבער אי'ינע צי'ינגלך פ'ינליכע שטעللונג אי'ינגגאמגן. דא עס אינטער רי'ستעס אי'ינפ'لוסע שטאנד. דער יי'ינגע פ'ירסט האט זיך ע-דאר אין לעצטערער צי'ت דיא אי'בערצי'ינגע פער-שאפ'ען. דאס אי'ינע אינטערי'ער פ'ינגען אינטער רי'ستען אי'ינפ'لوס זי'ינגס לאנגע ניכ גאנטהיילע גע-ריי'ببען מ'ستסע. רי'ستלאנד ארבי'ستעט געטליך מיט אללער קראפ'ستען דאהין, דאס נארד-בולגאריען מיט זיד-בולגאריען צו אי'ינגס אי'ינהיילי'ستען שטאאטע פערשמאלגען יי'ערדע. פאן אי'ינגס אי'ינלכען גראס-בולגאריי'ستען שטאאטע מ'ستסע ערדאך דאס קלי'ינע סערבען פ'ريدער אדער שפעטער אינבערי'ינגס ער-ריי'ربט יי'ערדען. פ'ירסט מילאן זי'ערדע נון אין. דאס דיא פאלי'ستיק רי'ستלאנדס דיא אינטערעסען סער-בי'ינגס אי'פ'ס עמפ'ינדליכסטע שערי'ינגס. דעס אי'ינט דער גרי'ינ. „עפ'ראלב דער יי'ינגע פ'ירסט אן אינגע-ריער מאנארכיע זיך אי'ינע שטי'ستע זי'ستס. אים זיך פאן דעס רי'ستען אי'ינפ'لوס גענגליך לאסזאגען צו לאנגען. פ'ريدער האט בעקאנגטלך רי'ستעגען דיא טי'ستי'ינע ערפאהרונג געמאכט. דאס מאן פאן דער רי'ستען פ'ינגרשאפ'ستס קיין גستעס ערי'אי'ستען לאנן. עטצט האט סערבען דעזעלבע ערפאהרונג געמאכט. עס איזט ערדאך נאך פ'راگلי. אב מאן אין יי'ינגן דיא אننגערי'ינגס-פערזוכע דעס פ'ירסטען מ'راגען מיט פ'ريدען בעגי'ستען יי'ינגر. דיעזער יי'ينגע מאגן האט בעי'ستס יא פ'עלע פאליטישע זי'ستيغ-שפ'ינגע געמאכט. דאס מאן אין דען יי'ארגער געי'ستעגען פערטי'ستען זעטצען לאנן. אינד סערבען האט זיך אין דען לעצטען אי'ارהرن פ'עלע בעלי'-די'ستגען געגען אינערע מאנארכיע ערלי'ستט, דיא מאן ניכט יא לי'ستט פערי'ستסטען די'ستט.

* (יואס אי'ינער קאנגרעס.) קאסמען קאנגרעס) אים בי'ستסעל (בעלגיען) יי'ستר פאם 18. דיעזעס בעי'ستעטס: „די'ستע מאכטען דער קאנגרעס, דיא לאנגען, קראפ'ستיגען רודאלף אונד פ'ريدינאנד שטעפאנע אי'ינען אי'ستפ'ינ צום קלאפ-טער דעס בעגאבבארטען שטערבטעגס יי'ללערס. דיא לאנגען, דיא פ'ريدעסען אונד קראפ'ستיגען רי'-דאלף פ'ارדען פאראי'ס אי'ינ אי'ינגס געי'ארבי'ليכען מ'ستעד-לאנגען, אלס דיא לאנגען אין דאס שטאצ'אפ'ستס געבי'ردע דעס אי'ינגבאהن-דאפ'ستס פאן יי'ללערס טרעטען יי'אללטע, שי'ري אדער דער שטאצ'אפ'ستס-שעף ענטגעגען: „דער אי'ינטרטס איזט פערבאטען, דא יי'ער די'ستע דיא מאי'ستסטען ערי'ארטען!" פ'ريدريי'ستס שטעפאנע זאגטע הערי'ינ: „אבער יי'אס יי'אללען זיא דענן, דאס איזט יא מיינע מ'ستטער!" — דער שטאצ'אפ'ستס-שעף יי'ארדע נון ערגרי'ليך אונד ריי'ינ: „יי'אס קי'ممערן זיא מיך אונד אדדרע מ'ستטער?

מיט די'ستער אינטערזוכונגס-קאممי'ستס'יאן ניכט בע-שי'ستيغען אונד ניכט בעגיגען לאסען. דיא גע-זאנדטען עסטערר'יכ-אונגארנס אונד איטאליענס שטעللטען פ'ارلمערד אין דיא טורקישע רעגיערונג דיא פ'ارדערונג, דאס דיא אדדרע ארטען געגען דיא רעי'אליטי אנגرען אלבאניען ענטזענדען זאللן. דא פ'ارדערט'פ דיא אנדי'פ'ינג אונד ציאמעמגראט-טונג דער פ'עלען רעי'אليטי'אנגرען אין אלבאניען פערהינדערט יי'ערדען מ'ستסען. דיא איבריגען גע-זאנדטען אבער בעריי'ستס די'ستער פ'ارדערונג אדדע צי'ستممונג ערטהיילט. דיא טורקישע רעגיערונג פערשפ'ارט נון. דאס דיא אדדרע לאممאנדאנטען בעאפ'ستראגען יי'ערדען, דיא געאנגעגטען מאס-רעגעלן אין אלבאניען צו ערגרי'פ'ען, אים דיא אנ-دי'פ'ינג פאן רעי'אليטי'אנגرען באנדען צו פ'ערדרינ-דען אונד עגנע פ'ارזאנען יי'לבע מיט אפ'ען אין דער דאנד ערגרי'פ'ען יי'ערדען, פאר אין קרי'גס-גערי'כט צו שטעللען.

פערשי'דענע נייאגקייטען.

* (אים רי'כסטאגע) יי'ר זי'ט אי'-נגען מאנגען אין גוגעגען אבער דען בי'א פאן פלי-געל-אדער צי'יי-באהנען פערהאנדעלט. ערע קאנ-עגסס'אן (בעי'ללעגען) עס בי'יע אי'نער באהן מיט-טע בין יעטצט פאס אפ'ראמעגטע יבלבסס ער-מהיילט יי'ערדען. נון יי'نشט דיא רעגיערונג דיא ער-מעכטיגונג, דאס בי'יא בי'א פאן פ'ريי'ל- אדער צי'יי-באהנען דיא זאللבסס, אינע טשי'ינונג דעס פאראמעגנס, דיא נאטי'ינג לאנגעגסס'אן ערטהי'-לען לאנגען, דיעזע צי'יי-באהנען זאللען נאטי'ילי'ך ניכט פאס שטאאטע ערבי'ט יי'ערדען, זאנדערן פאן אינגעלגען אינטערעסמערן מיט אינטערעסטען דער לאמבאטע אונד אי'ستשאפ'ען, אין דערען גע-דע דיעזע באהנען פ'ارדען יי'ערדען. אללגאללס יי'ערדען דיעזע צי'יי-באהנען דעס דאנדעל אונד פערערדע אנגאבנס אינען ניכ אי'ستאנד פערשי'دען.

* (באראן שענגיי אים פאר-לאמענטע.) אם 19. דיעזעס ערשטען באראן פיל שענגיי, דער גיי דעפ'ستרטע דעס 1. יי'אהر-בעגי'ردעס פאן פ'ريسס'ס, אינע פ'ערטעל-שטונדע פאר בעגינן דער זי'ستונג אים פאראמענטע. אים זיך אינגען „גגאנגעגטען זי'ستן אי'ستי'ערהלען. ريכטע פאנד ער אינען יאלד לעגערען זי'ستן אין דער גגעגע ערפ'ستרטען, דיא צ ריי'ستر פאר'ستא גגראגען. דא בגלאנגטלך איך שענגיי אי'ستר-דאלס דער פאר'ستען בליכען יי'לל. שען אים דיעזע נאבבאי'ساپ'ס רעכט אנגעגעדם. דיעגע „אל-יי'אר דען אי'ך אלבאלד געטראפ'ען, אי'ריי'ך ער דען זאאל פערלעס. אינע דאלבע שטונדע שפעטער, אלס דיא זי'ستונג בעי'ستס ערפ'ستנעט יי'אר, ערי'ستען שענגיי ניי'ערדינגס, אים זיי'ען זי'ستן אי'ינגגיי'ستען, בי'יא „יי'ערער ערגלענגיי'ستס דערזעלבע פאן פ'עלען אבגגאבדגעטען זעדר הערצלך בעגי'ستס יי'ארדע. מאדאראס, אינער דער יי'לדעסטען אי'ستעדטס לינ-קען, ريכטעטע אן שענגיי דיא פ'راگע: „אב עס ريכטיג זי'אי, דאס ער דיא אי'ستעדטס לינקע „בי'ז אי'ם מעסטער" בעקגעפ'ستען יי'אללן?" — שענגיי ערי'יי'דערטע לעבעלנד: „אך בגעגטעע אים פאר-טי'ستען לאפ'ستען קיינע מעסטער, דא אי'ך דיא גגע-גער זאللבע דאבען לאנגען, אי'ך יי'ערדע גגעגען אל-לעס אינגערבעטע קגפ'ستען, דאך ניכט מיט דער שערפ'ען דעס מעסטערס, זאנדערן מיט דער שערפ'ען דער פערשטאנדעס. דא האבע אי'ך יי'ستענס דער גגענגער יי'ענגער צו פ'ريכטען. דא אי פערשטאנד קיין איבערפלוס פאר'האנדען!" — מאדאראס זעלבסט מ'ستטע איבער דיעזען בי'ستענדען יי'ستין דערצעלך לאכען!

* (פ'ירסט מילאן'ס יי'יגגער ריי'ז-פ'راگע'ركט.) איינע יי'ינגער דעפעשע פאם 20. דיעזעס מעלדעט: „דער יי'ינגע בעהערר-שער סערבענס, פ'ירסט מילאן האט יי'ינגן בעפאר-שטעהענדען בעזוך אין אינגערער רעזידענץ-שטאדט שאן אנמעלדען לאסען. דער בעזוך די'ستעט ערסט אין דער צי'יי'ستען העלפ'ستע דעס מאנאטס יי'ני ער-פאהרען. אין דיעזיגען רעזיגגיי'ינגס-קי'ריזגען יי'ינגע בעי'יי'ستעט, דאס עס זיך דיעבי'א ניכט אים אי'ינגן אי'ינפאכען „האפ'לכ'ريس-בעזוך" האנדעלט. דיא רי'יזע דעס יי'ינגען פ'ירסטען איז פ'עלמערד מיט אי'ינגס יי'ستינגן „פאלי'ستען צי'יגגע" פ'ערבי'ندען. בי'יזער האט סערבען בעקאנגטלך אינגערער מאנ-ארכיע געגגאבער אי'ינע צי'ינגלך פ'ינליכע שטעللונג אי'ינגגאممגן. דא עס אינטער רי'ستעס אי'ינפ'لوס שטאאט. דער יי'ינגע פ'ירסט האט זיך ע-דאר אין לעצטערער צי'ت דיא אי'בערצי'ינגע פער-שאפ'ען. דאס אי'ינע אינטערי'ער פ'ינגען אינטער רי'ستען אי'ינפ'لوס זי'ינגס לאנגע ניכ גאנטהיילע גע-ריי'ببען מ'ستסע. רי'ستלאנד ארבי'ستעט געטליך מיט אللער קראפ'ستען דאהין, דאס נארד-בולגאריען מיט זיד-בולגאריען צו אי'ינגס אי'ينהיילי'ستען שטאאטע פערשמאלגען יי'ערדע, פאן אי'ינגס אי'ينלכען גראס-בולגאריי'ستען שטאאטע מ'ستסע ערדאך דאס קלי'ינע סערבען פ'ريدער אדער שפעטער אינבערי'ינגס ער-ריי'ربט יי'ערדען. פ'ירסט מילאן זי'ערדע נון אין. דאס דיא פאלי'ستיק רי'ستלאנדס דיא אינטערעסען סער-בי'ينגס אי'פ'ס עמפ'ינדליכסטע שערי'ינגס. דעס אי'ינט דער יי'ينגע פ'ירסט אן אינגע-ריער מאנארכיע זי'ستס. אים זיך פאן דעס רי'ستען אי'ينפ'لوס גענגליך לאסזאגען צו לאנגען. פ'ريدער האט בעקאנגטלך רי'ستעגען דיא טי'ستי'ينע ערפאהرונג געמאכט. דאס מאן פאן דער רי'ستען פ'ينגرشאפ'ستס קיין גستעס ערי'אי'ستען לאנן. עטצט האט סערבען דעזעלבע ערפאהرونג געמאכט. עס איזט ערדאך נאך פ'راگلي. אב מאן אין יי'ينגן דיא אننגערי'ينגس-פערזוכע דעס פ'ירסטען מ'راگען מיט פ'ريدען בעגי'ستען יי'ينגر. דיעזער יי'ينگע מאגן האט בעי'ستס יא פ'עלע פאליטישע זי'ستيغ-שפ'ينגע געמאכט. דאס מאן אין דען יי'ارگער געי'ستעגען פערטי'ستען זעטצען לאנן. אינד סערבען האט זיך אין דען לעצטען אי'ارهرن פ'עלע בעלי'-دי'ستגען געגען אינערע מאנארכיע ערלי'ستט, דיא מאן ניכט יא לי'ستט פערי'ستסטען די'ستט.

געלד צוריקשיקן. מאכטע דיזער טאג ביא דער פעסטער פאליציא דיא אנציינג. דאס נאטהאן שיק אין שטראסבורג (עלזאס) זיך בעפינדט, ווא ער אין לאמפענ-געשעפט ערזיכטיגט האטטע. דער אבער-שטאאטס-אנוואלט אבערזאגטעט נון דיא „פאטא-גראפיע“ שוקס אן דיא פאליציא אין שטראסבורג מיט דער בישטע, דענזעלבען צו פערהאפטען אונד נאך אנגאהן הייטשיקען צו „אללע“. שיק לעבטע אין שטראסבורג, ווא ער זיך אלס אמערי-קאנישער בירגער איינגאב, אונטער פרעמדעם נאמען. דורך דיא פאטאגראפיע ווארדע ער פאן דער שטראסבורגער פאליציא זאגליך ערקאנט. שיק ערהיעלט איינע איינלאדונג צור פאליציא. ווא ער זאגליך ערשיען, דא ער ווענגען געשעפטס-אנגעלעגענהייטען נאך הייפג ביא דער פאליציא צו טהון האטטע, ער פערמוטהטע אלזא, דאס עס זיך איך דיעסמאל בלאס אום איינע אינבעריטענדע נעלד-פראגע האנדלע. דיעזע „אידע אדם נון זיינע פאטאגראפיע פאר-געצייגט, ווא ער מיט זיינען „אדרען אין אסייב-נינגען“ אבגענאממען וואר. שיק לייגטעט נכטס, ער גשטאנד אללעס אין אונד ווישטע ולבסט, נאך אונגארן גשיקט צו ווערדען. ווא ער אללעס גוט מאכטע ווילל, וואס ער בזהרע גנוזיגטע, שוק בעפינדטע זיך בעריישט איך דער דייזע אונד דריפטע אין ווענגען טאגען דער אינטרעפפע. עס ווירד דאס פיר זיינע ווערד אבסטענסיבלטע פאמיליע אין האכסט טרוריגעס „ווערזוכטע“ בילדען: —

* (שטאנד דער זאאטע.) דיא נאסטע אונד כאלטע ווישטעיונג דער לעטטען טאגע האט איך דער דעזיגען פרכטב-באריזע אינגע בעפרכטענען הערפאנגעריפען, דא דייזע ווישטעריונ, ווענן דיא נאר אגנע אנדאלט, ווערדלוד אינגען אינגנסטענ אינגלס איך דיא ענטיילונ דער זאאטען אבען לאנגטע. פאליציפ שטעדט ע. דאך דער ווענען גנסטע אונד לאסט מיגרעסטענס אינע „גוטע מוטטעלערגטע“ ערזאטטע. לאנן דאט אן פאלגע דעם שטרענגען ווגטערס פיעל גערישטען אונד מוסטען מאכטע פעלדער אומגעאבעיט אונד מיט זאמטע-פרכטב בעשטעללט ווערדען. — גערמ-טע אונד האפער שטעהען אים גאנצען לאנגע פראכטפאלל. פאן קוקיריין לאסט זיך פאליפ ווענע גנסטענס זאגען. ערד-אפפעל רובען. טא-באק פערשפרעכען אינע אינגעגיבנעטע ערגטע. איך דיא ווענגרטען שטעהען גוט. ווענן דיא ווש-טעיונ זיך גנסטע גשטאלטעט. ווידטע אונגארן אין דורכאוס גוטגעגעטעס אחר האבען.

* (דיעע מאיפסטע דער לאנד) בעפינדטע זיך גנגעגיערטע אין מינכען אים בעזוך ביא דייזער טאכטער. דער ערצהרגגאגן גוגללא.

לאטטא-ציעהונ פאם 15-טען מאי 1880.

אפען	52	14	90	37	40
לינץ	79	44	15	1	55
טריעסט	67	35	75	60	9

געשעפטס-בעריכט

פעסטער פרייז

געטרייד-געשעפט. פאן וויעען וואר געפ-פערן ווענג צו מארקט געבראכט, דער פערקוף וואר שוואך. 6000 מעצ' וואורדען פערקויפט.

וויצען טהיים 900 מעצ' 76.8 קילא 12.60 גולד. 500 מעצ'רצטר. 76.2 קילא 12.50 גולד. — 450 מעצ-צטר 76.3 ק' 12.30 גולדען. ווייסגבורגער 600 מעצ' 75.6 קילא 12.40 גול. — 200 מעצ' 76. קילא — 12. גול. 450 מעצ' 75.5 ק' 12.35 גולדען. — (אללעס פער דייא מאנאטס.) —

קארן 9'40—9'55 גולד.

גערסטע פוטטער 7.75 גולד. — מאלצ-וואארע 8.50 גולד.

האפער 6.80—7 גולד.

קוקוריץ נייץ 7.20—7.35 גולד.

רעפס 13 גולדען.

מעהל-פריישע (פער 100 קילאגראמם אומטט זאק, פייא אב פעסטם:) נו' 0 : 22 גולד. 60 קר'. נו' 1 : 22 גול. — קר', נו' 2 : 21 גול. 40 קר' נו' 3 : 20 גול. 60 קר' נו' 4 : 19 גול. 60 קר' נו' 5 : 18 גול. 50 קר', נו' 6 : 18 גול. 20 קר' נו' 7 : 17 גולד. 40 קר' נו' 8 : 16 גול. 40 קר', נו' 8½ 15 גולד. 40 קר', פיינע קליינע 5 גול. 50 קר', גראבע קליינע 4 גולד. 60 קר.

הילזענפרוכטע: עכסען אונגאריישע 15 גול. לומען 8—12 גול. יאפאן הייזע 7.25—7.50, הויזע בריין 12.25—12.50 גול. נאכסע ווייסע באהנען ½9 — ¾9 גול. — ווערזעגעל 11—11½ גול. דייטשמען 13½ גולדען, האנפיאמען 9—9.50 גול. מאהאר 7.50—8 גול. קיכעמל 32—34 גול. ווינקען 7 גול. — מאהן נייטער 26 — 28 גול. בלוטע 30—32 גול. (אללעס פער 100 קילא.)

שפיריטוס נייע מעסהארע אים קרייגען 34—34½ גולד. אלטע-מעסהארע 35½—36 גולדען. פער 1000 לישטר פערצעגט. —

צוועטשקען. באסנישע 23.25 גולד. — פער-בישע 22 גולד.

צוועטשקען נומוס (לעקוואר) באנאטער צו 18 גולדען. —

האנינג: נעלייטערטער, נעלבער 34—34½ גולד.

וואכס אאיגעטער 129 גולד.

קנאפפערן אינגאריש 18½ גול.

פאפריקא 26 גולד. שאטען 40—45 גול.

ריבאל האפפעלס-ראפפינירטעס 36—36'50 גולד. פער 100 קילאגראמם.

רעפס-קוכען 5 גול.

וויינשטיין האנגריטע וואארע 62—64 גול.

אונשליט (חלב) —41—42 גולדד.

פעטראלעאום —17. גולד.

שאפ-פעל אין פאריגער וואכע וואורדען 8000 שוך פערשיעדענע נאשטענען פערקויפט. אונד צוואר דייטשוואלדנע 2.60—3.20 גולד. פער פאאר. פערבישע 125 — 135 גול. טוריקשע אונד מאצעדאנישע 90—105 גולד. באנאטער אונד ווענגגרוגער 140—150 גול. (אללעס פער 102 שוק.)

לאם-פעל 76 — 92 גולד דייטשוואלדנע 55—62 גולד. (אללעס פער 102 שוק.)

נאיס-פעלל אונגאריש אונד וועגגבריגער אפפענע 140 גולד.

קיטצ-פעלל האנגרשה וואארע 85—90 גול.

הייטע, ווי נאמדען: פער 100 ק' אינגאריש קוק-הייטע 105 — 110 גולד. אבסגעהייטע טראקענע 112 — 115 גולד. راس הייטע 12 — 12½ גולד. פער פאאר. קאלב-פעללע שטארק-וואארע 220 — 225 גולדען. לאנד-וואארע 185—195 גולד.

לעדער נגשעפטס, פפונד-הייטע 12—24-קילא 171—176 גולד. אינגאל פערזעטצטע טערצען פאן 10—15 קילא 168—170 גולד. צווייטאל פערזעטצטע טערצען 16—18 קילא, 166—168 גולד. דריטאל פערזעטצטע טערצען 19—21 קילא 170—172 גולד.

קאלבלעדער, נגנערבצע 7 9-קילא 340 — 365 גולדען. בריטע 9—11-קילא 460 — 475 גולדען פער 100 קילא.

שאפ-וואללע, אין פאריגער וואכע וואר דאס נגשעפט שווארז. עס וואורדען בלאס 20000 מולא שווייס-טוכוואללע מיטטלערער קוואליטעט צו 40 — 44 גולדען פערקויפט.

וויעגער פרייז.

שפיריטוס 35.50—35.75 גול. צו 10000 לישער פערצעגט.

ריבאל 34 — 34.75 גולד. פער 100 קילא.

וויינצען, פערקויפט וואורדען 50000 מעצטר-צטר, פרייז: באנאטער-ווייצען 76—78-קילא 13.20—13.57 גול. פער מעצטצטר. —

קארן, אינגאריישע 67—71-קילאגראמם 10.40 — 10.70 גולד' פער מעצטר-צטר.

האפער אינגאריישער 7.20 — 7.30 גולדען פער מעצטר-צענטנער.

גערסטע עכסטראיבנישע 60—64-קילא 8.20 — 9.20 גולדען.

רעפס באנאטער 12.50—12.75 גולד. קאפל 13.25 — 13.50 גולדען.

קארן-מעהל, נו' 1: 18.— — 19.— גולד. נו' 2: 16.— — 17.— גולדען פער מעצטר-צטר.

וויצען-מעהל נו' 0: 23.— — 24. גולד' נו' 1: 22.— — 23. גולד. נו' 2: 20.50—21.50 נו' 3: 18.75 — 19.75 גולדען, אללעס פער מעצטר צטר.

הילזענפרוכטע: לומען 20—32 גולדען עכסטען 8.50—14 גול. באהנען 9 — 12 גולד. הויזען 8.50 — 9 גולד' (אללעס פער 100 קילא.) —

וויענער שלאכט-פיעה מארקט. דער אייפ-טריעב אויף דעם וויענער שלאכט פיעהמארקט אם 18-טען ד. מ. בעטרייג 3129 שטיק. דאפאן יאארינג: 1688 אינגאריש 875 פאריגיש אונד 466 דייטשע. דיא פרייזע שטעלטען זיך פער 100 ק: אינגאריש מאסט-אכסען 51—59 גולדען — פאליגיש 50—55½ גולד. דייטשע 52—58 גולד.

פערגאנגט איטזלכער יעדאקטער: מאיר בר"ר הייס.

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פרוכטע.		פער הונדערט קילאגראמם		פרוכטע.		פער הונדערט קילאגראמם
וויצען נייער גאטטונג	—	—.—		קארן	72	9.55—9.40
„	75	11.85—12.—		נערסטע מאלץ	62	8.90—8.—
„	76	12.05—12.15		נערסטע פוטטער	62	7.65—7.40
„	77	12.25—12.35		האפער	41	7.70—7.30
„	78	12.40—12.50		קוקוריץ גגאטטונג	—	—.—
„	79	—.——.—		אנדערע	73	7.40—7.30
„	80	—.——.—		הירזע	—	7.80—7.60
טהיים	74	—.——.—				
„	75	11.90—12.05				
„	76	12.15—12.25				
„	77	12.35—12.45				
„	78	12.50—12.60				
„	79	—.——.—				
„	80	—.——.—				
פעכטער באהען	74	—.——.—				
„	75	11.85—11.95				
„	76	12.—12.05				
„	77	12.15—12.25				
„	78	12.35—12.40				
„	79	—.——.—				
„	80	—.——.—				
וויסענבורגער	74	—.——.—				
„	75	—.——.—				
„	76	11.85—12.—				
„	77	12.10—12.20				
„	78	12.30—12.40				
„	79	12.45—12.55				

		מוואלשטע פר הונדערט					פער הונדערט קילאגראמם
וויצען	פער אקטאגער	10.25					—.—
	„	—.—					—.—
	„ פרוחאר	—.—					7.62
		—.—					—.—
		6.10					—.—
		—.—					—.—
		—.—					—.—
		—.—					—.—

באללען-מעהל

נומער 0		22.60
„ 1		22.—
„ 2		21.40
„ 3		20.60
„ 4		19.60
„ 5		18.50
„ 6		18.20
„ 7		17.40
„ 8		16.40
„ 8½		15.40

דער פאללען צו 100 קילאגראמם פיס זאק

שפיריטוס: אלטע מעסהארע פרוכטבעז 35.50
נייע „ האפאנפעל 33.50

קורז-טאבעללע פאם 18. מאי.

געלד-קורז	קר'	פל'
נלדען-אגיו	100	—
דוקאטען	5	63
פפפפרייז-אנגלייכונ 8 גולדען נאלד-שטק (20 פראנקס)	9	46
נאפאליאנדאר	9	46
דייטשע ריינכסבאנקנאטען	58	50
20 מארקשטיק	11	72
פאאר-יוגעל	1	25

לאזע.		
1854-ער 4 פערצענטיגע שטאאטס-לאזע	123	50
1860-ער „ נאטע	130	25
דייטשע „ פינפטעל	132	—
1864-ער לאזע צו 100 גולדען	174	75
דייטשע „ 50 „	175	—
פאמע רגענסבורגער	29	—
פרערזלאזע	16	50
פרערזלאזע צו 40 גולדען	43	50
לאזע-לאטטעריע פפפרייז-לאזע	107	50
אלגעמיינע לאזע	24	—
דונלבלוטיגע לאזע צו 10 גולדען	16	—
ראגאזיער לאזע „ 20 „	20	25
אלטער לאזע „ 40 „	44	25
מארגאן-לאזע „ 40 „	42	—
ווארבאס-לאזע „ 40 „	17	40
מאלם-לאזע „ 40 „	52	50
ואלצבורגער לאזע „ 20 „	22	25
סט.-גענאאר לאזע „ 40 „	44	25

לאזע.		
מאאינלוגער לאזע צו 20 גולדען	—	25
פרוקאטער לאזע „ 100 „	25	50
דייטשע „ 50 „	62	50
וואלדשטיין-לאזע „ 20 „	33	50
וואלדשטיינע „ 20 „	—	—
אונגאריש פרעמיום-לאזע צו 100 גולדען	110	—
דייטשע „ 50 גולדען	110	—
ווינער לאזע „	118	—

יעדטר-פאפיערע		
אינגאריש נאלד-רענטע	105	55
אינגאריש נייגעזעלבאסטענדיג	94	10
אינגאריש-באנאטער	93	35
אינגאריש	92	50
ווייגבבורגיש	98	40
בוקאארעסטער	96	50
אינגאריש אייזענבאהן-אנלעהען	—	—
ווייגבבאהנען-אבלאזונגס-אנלעהען	92	50
פאנאנישע רטע אינגאריש מארגאן-אנלעהען צו 5 אינגאלד פערצענט	101	50
דער אינגאריש דונאבבריקע-באהן צו 5 פערצענט	96	25
דייטשע צו 6 פערצענט	—	—
דייטשע „	102	—
דער פפפפרייז-קאסנער-באהן	12	75
דער אפפנבאהן	92	25
דער נאדד-אפפנבאהן	105	—

Eigenthümer u. verantwortlicher Redacteur: M. REIS.

Budapest, 1880. — Druck v. M. Burian, Witznerboulevard

בין „מאב", וואָ איינסט דיא שבטים גד, ראובן אונד מנשה וואָהנטען, צו איינער יידישען פּראָיינען אינ־געיאנדעלט ווערדען זאָלל. דעם סלטאן, וועלכער אָרגעהן אין געלד־מאנגעל ליידעט, זאָלל דיעזע פּראָיינען אבגעקויפט ווערדען. דער סלטאן זאָלל זאגאר איף דיעזען פאלן רעכט גערנע איינגאנגען זיין, איף דער נייערלאנגטע איינפאָרדערונגען גע־זאגטע ענגלאנדס אין קאָנסטאנטינאָפּעל, נעמליך דערר גאשען, איזט איין אנהענגער דיעזעס פאלגעס אונד ווירד אין קאָנסטאנטינאָפּעל פיר דיא דורכפיהרונג דעזזעלבען אבגעשען. דיעזע יידישע פּראָיינען זאָלל איינען איינגענען יידישען גובערנער צום הערשער האבען. איף דיעזע וויזע זאָלל דעם יעניגען אים איינגענען לאנדע איין איינגעס ווערדען געשאפען ווערדען, אונד עס זאָלל איין זאמעל־פּראטען פיר דאס צערשטערונג פאָלק אויפגעל זיין. דאס ריפעלד, זאָלל דורך פּרעסלעגע בעטראגען אונד שפּענדען ווערדען ווילען, וועלכע אויך איינגעלאדענע פאטעלאנד לעבען, איפגע־באכט ווערדען. דאס זאָלען נאר אין אין שראל פּעלע איינגאבאהנען איפגעגעבען ווערדען — אונד פיר מאזעס מאנטעפּאָרע דאס בערייטס בערייטעגע־דע בעשטראגע צום אייפבעוואהרונגען אין אין שראל געשפּענדעט.

„אין גרייטע גלייכנים פאָלגע קראנקהייטאונדערונג. דער „פעסטער לאָיר" בריינגט פאָל־גענדע, ווענן עפּיזאָדיע מעטהאָדיע: אין פעל־שע־אנא (מאר־מאראשער לאמאטאט) איזט זייט קורצעס אייגע קראנקהייט איפגעטרעטען, דיא אנ־שטר דער בעפאלערונג גראָסען שרעקען פערי־בייטעט. עס ענטשטעהט נעמליך אם לאָפּפּען אונד דאלזע דער ערקראנקטען געשוואלסט, דיא בינ־גען 48 שטונדען דען טאָד צו פאָלגע האבען. אין דעם עייערשטען דאָפּפּ זיינד בזוהער אן דיעזער עהרהיינסאָפּפאלנען קראנקהייט בעריים 10 פערזאָ־גען געשטאָרבען. — ווייא דאס אנגאָרישע בלאטט „מאדאר פאָלל" מעטהיילט, איזט דיעזעלבע קראנק־הייט איף אין דען לאנדעס־אנדען: דאהין, בעלעגע, טעמעש, מאטמאר אונד מאבאלטש בעריים איפגע־נעטרעטען אונד פּלוטען דען לאטיינישען נאמען „מעניגיטיס צערעבראַ־שפּינאלים." דיא קראנקהייט בעשטעהט אין אינער אנטצינדונג דער הירנען הייט דעם עהרהיינס אונד הירנמאהרק, וועלכע איינען אנגרי־קראנקפּ פערזאכט. דער „לאנדעס־פאָ־נעטעס־ראט", אים דען אים מיניסטעריאים דעם אנגעגרענגעלטען אינצען בעשטעהענד, האט צוי הילפע דיעזער, אין אינאין בזוהער אנגע־לאנגט געוועזענען קראנקהייט אפּאָלגערדעס בעקאנגט געמאכט: „דיא אין דערע שטעהענדע קראנקהייט דען אייגענען בים אייגענען אים עניפּפען; הינטער אירען הער ווארען דיא פיינדע. פאר אייגען לאנ ווייטער דאס מעער מים ווענן נעפאהרען אונד שרעקענסטען. אים נאָרען אונד אפּטען נעגענס פאָרטשאל אן שאפּגען, ווא מאן דיא מאראנישען פּלוטטענדען ווייטער אייגענפאנגען האטטע. אים ווענטען אונד ווידען נעגענס פאָרטשאל אנס אטאוטיפּע מעער, ווא פאָרטווערדען דיא שפּאנישען אונד פאָרטוגיעזישען שיפּפּע הין אונד הער פיהרען. ערע אייסוואנדערונג וואהרד דען מאראנען אייף דאס שטרענ־סטע פערבאָטען, ערהר שיפּפּס־קאפּיטאן, וועלכער אייגען מאראנען אים פּס שיפּ גענאָמען, ווארד מיט דעם מאָרד בעשטראפט. — ווערדס פאָרטוגיזען ווארד שטרענ־סטענס פערבאָטען. הייטע אונד נוטער פאָן דען מאראנען צו קייפען, דאמיט דיעזע קיין פערבאָטען אנס אויסלאנד מיטגענטמען קאָנען.

אינדעסען ווייסעטען זיך ווערד פיעלע מאראנען הייטליך צור איינוואנדערונג, אים דאס לאנד צו פליהען, וועלכעס דיא נאָטשטאנדע דער אינקווייזיציאָן בעריהרט האטטע; אבער ערע ווא נאָך דאס שיפּ בעטראָפען, וואר־דען דיא פאָן דען פּעלען שפּאנען דער אינקווייזיציאָן מיט וויבערן אונד קינדערן ערגרייפפען אונד אין דען פּיי־סעערן קערקער געעטעצט — אונד פאָן דא צום פייער גע־שלעפּפּט. — פּעלע פאָן דען מאראנען וואהרדען אויף דען גערייטען פערשטעקען הינפאָרגעגאָגען אונד אויף דעם שיפּפּערהייפען פערבראנט. דיעענען, וועלכען דיא פּלוטס געלונגען וואר, פאנגען אין דען פּיינדען לעבעדיגען קייגע פיליגטעגיגט. — ביא אלכער קייגלעגייא פערלאָרען פיעלע אחרהיר האבעלונגען אונד דאדורך אויך אחר־לעבען. דיעענינען, וועלכע דיישלאנד ערייכטען, קאָמען אויף דעם האָהען אלטען־נעבירגע דורך אייסרייסטע עלענד אום אונד הינטעלעסען ווייבער, דיא האָכשוואנגער וואהרען אונד דיא אויף פערלאסטען קאלטען שנעאסען קערבער צור וועלט בראכטען — אונד אייגע נייע אים פאָן אנגליק ערזולדעטען. —

אלס אָב דיעזע מיהזאלע אונד ליידען נאָך צו וועגיג נעוועזען ווערען, עדהאָב זיך נעגען דיא נאָך אינאלען פּלוטענדען מאראנען אין נאָך גרויזאמערע פּרפּאלגער. דער גרויזאמע פּרפּאלגער, נאמענס נאָהאנזי דע לא פּאָא, ערווארטעטע דיא פּלוטענען אין דער נעהע פאָן מאראנד אונד נאהם נאנגע וואנען אלאל פאָן אהנען נעפאנגען, ער בעריכטעט דיא דעם לעמעטען נעוואנדעס. פּאלטעטע אונד מאראטעטע וואָ, דאמיט דיא עגטדעקען, וואס פיר פּע־מאנען דיא בייא זיך פיהרען אונד דאמיט דיא פּרייאהדען, וועלכע ריכטע מאראנען נאָך נאכוואנדערן, אום אויך דיעזע אנהאלטען אונד בעריכטען צו קאָנען.

צו דיעזער צייט דער האָכסטען נעפאהר, נעמליך אים יאהרע 1532, וואהרען ר' שלמה מלכו אונד דער ראבבי ווערדער צום פּאָרטוגיזען נעקאָמען, ביידע הערלטען עס נוט־מעהר אן דער צייט, זיך דערקעקט אן דען נאָהסטען אונד מעכטיגסטען קאיזער קארל צו ווענדען. קאיזער קארל וואר דאמאלס אין „ווענעסבורג" בייס ווייסאנע. אויף דעם דאמאליגען ווייסאנע צו ווענעסבורג האטטע מאן עגען דען פּאָטעסטאנטען דען יעהרלאָאנס־פּיערדען צוגעזיכערט, דאמיט וויא מיט דען קאטהאָליקען צוזאמען נעגען דיא טורקען קעמפּפען אָלדען. דיא פּאָטעסטאנטען האבען הויך אבערמאלס דיא פּרעטייבונג דער ווהרען אויס ווייסאנ־טינע געטרעענקע זונד האָכסטע שעדליך אונד דירפען דעם קראנקען אין קיינעס פאָללע גערייכט ווערדען."

— דיעזע פאָרשיפּט דעם „לאנדעס־פאנטעטס־ראטהעס" וואהרדע דורך דען מיניסטער דעס אינגערן אן אללע קאָמטאטס־בעהאָרדען פערזענדעט, דאָ־מיט דיעזע דיא בעפאלערונג איבער דאס נאָהטיגע פערהאלטען בייא זאלכען קראנקהייטס־ערשיינונ־גען גיינליך בעלעהרען מאגען:

*(איין גראָסער גיהילים טענ־פּראָצעס) האט אם 18־טען דיעזעס פאָר דעם פעטערסבורגער מילעטער־שטראָפגעריכטע בעגאָנ־נען. דיא אנקלאגע איזט וואָהל נעגען עטוואָ 200 פערזאָנען געריכטעט. דיא ביידען הייפּטאנגעקלאגטען זינד זינד ערדאָך: 1) מיכאיל, 27 יאהרע אלט, דער בעשלדיגטע ווירד, בייא דער ערמאָרדונג דעם גענעראלס מעזענצעף מיטגעווירקט צו האבען; — 2) דר' יאָמער, 37 יאהרע אלט אונד בין נאָך שלים דעם רוסיש־טירקישען קריעגעס אנאָר קאָזעקל־בער הפּאָ־אראבע. ווער האבען זיינערצייט בעריכט מיטגעטהיילט, דאס דר' יאָמער איין לעבעלונג דעם קראָזס־נעגען אונד דער רוסישען קאיזער יאָר, דער ער איף דען הפּאָ־קריעגען איינער איינגעגעגע

איך האבע שאָן געזאגט. ווי וואַרטען הייטע דיא אנקונפט דער מאַיעסטעטען!" יעצט זאגט שטע־פאַניע לעבעלנד: „נין, נין, מיינע מיטטער איזט יא דיא קאָנינין!" — דער בעאַמטע וואַרט נין ראָט ה אינד בלייבט פאָר שרעקען. אינצווישען לאַנגטע איך דער קאָניג אָן. אָן דען דער צוטשווינדע בעאַמטע שטאָטטערט דיא וואָרטע ריכטיג: „ענטשולדיגען, מאַיעסטעט, איך האבע אחרע פיא ניכט גע־קאָנגט!" — אַללעס האַלטע רעכט הערצלך. דער קאָניג בעלאָבטע דען גוטען ווילען דעם בעאַמטען, דער יא עבען אים עהרפורכט פאָר דען מאַיעסטע־טען נעשאַמטען אין דאס שטאַציאָנס־געבייד דען אינטרשט געשטאַטטען וואַללטע.

"(אייגע ווידישע פראַוויינין אין רוסלאַנד.) שאָן אים יאהרע 1808 ער־הייעלט איין יודע, נאַמענס נחום פינקעלשטיין, פאָם דאַמאַליגען רוסישען קאַיזער דיא בעווילליגונג מער־דערע דאָפער אנצולעגען, אין דעגען איששליעס־לך נור יודען וואָהנען זאָללען. עס עגלאַנג דעמזעלבען דענן איך, זיעבען זאַלבער דאָפער צו גרונדען, יאָ דיא ווידישע פאַרבעלקערונג אים זאָממער מיט אקערבויא אונד פיעה־צוכט, אים ווייטער הונ־גענען מיט דעם „שטודאים דעם תלמוד" זיך בע־פאַסען. — דיא „פעטערסבורגער צייטונג" מעלדעט נין פאָלגענדעס: „דיא הייפגען יודען־אַרטיקעלען אים פעטערסבורג, מאָסקוי אונד אנדערען פלעטען אינגע רייכע אויזאַלעטען אין אינען גלוקליכען געראַנקען געפיהרט. זיא זאָהען אין, דאס אַללע אנשטרענגונגען, אים דען יודען אים אינ־נערן רוסלאַנדס רוהע אונד זיכערהייט צו פערשאַפ־פען, קיינע אוסזיכט אין ערפאָלג האַבען. זיא בילי־דעטען דאהער אייגען פעראין, דער עס זיך צור אייפגאַבע געמאַכט, בים קאַיזער דאהין צו ווירקען, דאס אים זוד־אַסטליכען טהיילע רוסלאַנדס, נעמליך אין קייק־אוזען אונד גרוזיען, אינע אינגע אינגע יידישע פראַוויינין גנרינדעט ווערדע. דיעזער טהיל רוס־לאַנדס גרענצט שאָן אן פערזיען אונד איזט פאָם הייליגען לאַנדע ניכט ענטפערנט. אינע דעפּשאַציאָן דיעזעס פעראַיינס פון פיערציג אים 10־טען דיעזעס בים קאַיזער אין בעזאָנדערער אודיענץ אונד טיר דעס־זעלבען אהרע בשטע פאָר וועגען גרינדונג אינער אינגעגען יידישען פראַוויינין. דער פהרער דער דע־פּשאַציאָן, הערר פאָן גינזבורג, זאגטע אינטער אנ־דערס: „מאַיעסטעט עס וואַרדען געגען דיא אזרא־עלישען רוסלאַנדס שאָן פעלע קלאָגען ערהאָבען, נאַמענטליך אין לעטשטערער צייט וואַרדען זיא בעשולדיגט, זיך דען ניהיליסטישען אומטריעבען אנגעשלאָסען צו האַבען. אַללע דיעזע בעשולד־גונגען בערוהען טהיילס אויף „גיר", טהיילס אויף „רע־ליגיאָס־האס". אים דען אנפאַנגען אין עגדע צו

מאַכען, מיסטע דיא רוסישע בעפאָלקערונג אינע אנדערע ערציעהונג ערהאַלטען, דאַמיט זיא אינזוג־הע, דאס דיא יודען ערעס שטאַאַטע דורך איהרען פליס נור נוטצען נעבראַכט האַבען, דא יעדאָך צו אינער זאַלל גרינדליכען ברעכונג דער רוסישען בעפאָלקערונג „אחר־הנדרטע" ערפאָרדערליך זינד, זאָ מוס אין מיטטעל געפונדען ווערדען, דיא יודען אויף אינע אנדערע אַרט אים דער געפאַהר צו צוהען, אין דער זיא וועגען דעס „גיידעס אונד האַסעס" אינטער דער רוסישען בעפאָלקערונג איממער־פאָרט שעבען. דיעזעס מיטטעל איזט דיא פאָלגשטעלונג טרעגונג. דיא יודען אַללע אנדערע אַרט אים דער געפאַהר צו צוהען, אין דער זיא וועגען דעס „גיידעס אונד האַסעס" אינטער דער רוסישען בעפאָלקערונג אין אינער אינגען לעבען, קוק־אוזען אונד גרוזיען ווערדען זיך הייפיג אים זאָ מער אינגען, אַלס דיא יודען פאָן דאָרט אים אינען לעבהאַפטען האנדעל צוישען רוסלאַנד אונד אינטערהאַלטען קאָנגען, וואָס גיבט דעם נאַגען ריכטע צום לעבהאַפטען אונד אַרבייט אין אַלע גרייכען אונד אַלע אַנדערע. 11 דאָרטע דיעזע אוסנאַהמע־זעטצונג מיט לעבהאַפטעס אינטערעסס אין ער פאָרדערטע דיא דעפּשאַציאָן אין. אחרע בשטע שיפּשלר אינצוריכען, דאַמיט דיעזעלבע אין אינ־געם מיטטעל־ראַטע פערהאַנדעלט ווערדען קאָנען. דער פלאַן מאַכט אַללערדינגס אין דען פאָרגעהע־מטען פאָלטשען קרייזען פעל אויזהען! — זיא ווייט דיא „פעטערסבורגער צייטונג". דיא אַלטע ווייגנער „פּרעסע", וועלכע דיעזע אינטערעסאַנטע מיטטהיילונג עבענפאַללס פערפאַנגלטיכ. בע־גלייטעט דיעזעלבע מיט פאָלגענדען בעמערקונגען: „עס שיינט אונס אינזאַהרשיינלך, דאס דיעזער פלאַן אינגעגען יידישען פראַוויינין אים זור־אַסטליכען טהיילע רוסלאַנדס אים מינסטער־ראַטע דיא געגענשטיגונג ערהאַלטען זאָלל. פאָר אַללעס וויל מאַן יא דיא אויסאַנדערונג דער יודען אים דעם אינגען רוסלאַנדס ניכט אויף דיא שפּעטע טייטען. מאַן וויס עס רעכט גוט, דאס אָהנע דיא יודען דער האַנדעל, דער אין רוסלאַנד אָהנעהין נאָך וועגע ענטוויקעלט איזט, גענצלך אין שאַאַדען גע־ראַטהען מיסטע. וועגן דיא רוסישע רעגיערונג טראַגעדעס דיא יודען צו אינטערדרוקען זוכט, זאָ איזט דיעס עבענגור אינע טרלאַנזיט. וואַללטען דיא יודען ווירקליך אַללע אויסאַנדערען, דא ווערדען מאַן זייטענס דער רעגיערונג געוויס אַללעס אויפ־בעטען, אים זיא פאָן דיעזעס פאָרהאַבען אבצו־

מאַכען, דאס איזט אינעס. צווייטענס וויס דיא רו־סישע רעגיערונג, דאס אינע אינגענע יידישע פּראָ־וויינין אין דער זור־אַסטליכען גרענצע מיט דער צייט זאָגאַר געפעהרליך ווערדען קאָנגטע. אים פאַללע אינגעס קרייגעס עגגען דיא טורקייא קאָנן דאס רו־סישע מיליטער עבען נור איבער מוק־אוזען אונד גרוזיען נאָך דער אזאַטישען טורקייא פאָרדרינגען. וויא אבער, וועגן דיעזע יידישע פּראָוויינין דיא פער־ווערונג דעס קריעגעס דאצו בעגוטצען ווערדע, אים זיך אַלס „אנאַהענגע" צו ערקלערען, וואָס אין יע־גען פאַסט אינגעגענלכען געבוירטס־גענגנדען זעהר לייכט געשעהען קאָנן? וויא פערגער, וועגן דיעזע יידישע פּראָוויינין זיך אן פערזיען אדער דיא טורקייא אנשליעסען וואַללטע? וואס קאָנגטע רוס־לאַנד זיך דא העלפען? דאס דיא יודען זיך מיט דער רוסישען רעגיערונג גע בעפינדען ווערדען, דא־ביבער קאָנן זיך נעמאַנד אינער טישונג הינגעבען, אינע אינגעגע „יידישע פּראָוויינין" דורכפעט דאהער אים אַללען קרעפטען דאהין שטרעבען, זיך פאָן רוסלאַנד אָנגעגליך לאָזונדרשען. דיעזער פּנכט ווירד אים פעטערסבורגער מינסטעריאַלס געוויס ניכט אונ־בעאַכטעט בלייבען! וויי ערבלוקען אין דיעזער אינסרונג דער „פּרעסע" נור אינע דעטצערטיא גגען דיא יודען. עס איזט ריכטיג, דאס הייטע דיא יודען אונמאַגליך פּרייגע דער רוסישען רעגיערונג זין קאָנגען. אַללין וועגן דיעזעלבע רוסישע רעגע־רונג אהנען אינע אינגענע פּראָוויינין געוועהרט, וואָ זיא זוכער „אהנע נייר אונד האס" לעבען קאָנגטען, זאָ איזט עס געוויס, דאס דיא יודען זיך הייפיג זעהר דאנקבאַר צייגען ווערדען. וועגן דיא דעבען יידישען דאַ־פער דעס פינקעלשטיין זיך גלוקליך עגטוי־קעלטען, זאָ איזט צו האָפען, דאס אינע אינגענע „יידישע פּראָוויינין" אלסבאַלד צו אינער קייעללע דעס זוגענגס אונד ריכטהומס פיר גאַנען רוסלאַנד ווערדען דורפען. דיא גלוקליכע ריכטונג דיע־זעס פלאַנעס ווערע דאהער האַכסט וויגשענס־ווערטה!) —

"(איך דיא גיים וואַללען דיא יודען נאָך אַרין ישראַל שיקען.) דער קאָלישען צייטונג מאַן אים לאַנדאַן אַללגעמעס: פעלע הערפאָראַגענדע אונד אנזעהענע ריכע בייסטען אין עגגלאַנד אַרבייטען עפטע דאהין, דאס אין אַרין ישראַל אין גאַאַס, זעלבסטשטענדיגע יידישע ריך געביל־דעט ווערדע. דיא מאַכט דער טיקישען רעגיערונג ווירד פאָן טאָג צו טאָג שווערער, וועסהאַלב מאַן דען פלאַן צור געוויגנונג דעס הייליגען לאַנדעס פיר דיא יודען לייכטער אויפהרען קאָנגטע. אין רייבער עגגלענדער האַט בעריטס דעס פלאַן אינגען פלאַן פאָרגעלעגט, נאָך וועלכעם דאס לאַנד פאָן „גלעד" ברינגען. דאס איזט אינעס. צווייטענס וויס דיא רו־סישע רעגיערונג, דאס אינע אינגענע יידישע פּראָ־וויינין אין דער זור־אַסטליכען גרענצע מיט דער צייט אַנאַ־גענע פּאַסטליכען גרענצע מיט דער אינגען אין דער אַנדערע אַרט אים אַללגעמעינען דיא פעפיהרלך ווערדען קאָנגטע. אים אַללע אינגעס קרייגעס עגגען דיא טורקייא קאָנן דאס רו־סישע מיליטער עבען נור איבער מוק־אוזען אונד גרוזיען נאָך דער אזאַטישען טורקייא פאָרדרינגען. וויא אבער, וועגן דיעזע יידישע פּראָוויינין דיא פער־ווערונג דעס קריעגעס דאצו בעגוטצען ווערדע, אים זיך אַלס „אנאַהענגע" צו ערקלערען, וואָס אין יע־גען פאַסט אינגעגענלכען געבוירטס־גענגנדען זעהר לייכט געשעהען קאָנן? וויא פערגער, וועגן דיעזע יידישע פּראָוויינין זיך אן פערזיען אדער דיא טורקייא אנשליעסען וואַללטע? וואס קאָנגטע רוס־לאַנד זיך דא העלפען? דאס דיא יודען זיך מיט דער רוסישען רעגיערונג גע בעפינדען ווערדען, דא־ביבער קאָנן זיך נעמאַנד אינער טישונג הינגעבען, אינע אינגענע „יידישע פּראָוויינין" דורכפעט דאהער אים אַללען קרעפטען דאהין שטרעבען, זיך פאָן רוסלאַנד אָנגעגליך לאָזונדרשען. דיעזער פּנכט ווירד אים פעטערסבורגער מינסטעריאַלס געוויס ניכט אונ־בעאַכטעט בלייבען! וויי ערבלוקען אין דיעזער אינסרונג דער „פּרעסע" נור אינע דעטצערטיא גגען דיא יודען. עס איזט ריכטיג, דאס הייטע דיא יודען אונמאַגליך פּרייגע דער רוסישען רעגיערונג זין קאָנגען. אַללין וועגן דיעזעלבע רוסישע רעגע־רונג אינע אינגענע פּראָוויינין געוועהרט, וואָ זיא זוכער „אהנע נייר אונד האס" לעבען קאָנגטען, זאָ איזט עס געוויס, דאס דיא יודען זיך הייפיג זעהר דאנקבאַר צייגען ווערדען. וועגן דיא דעבען יידישען דאַ־פער דעס פינקעלשטיין זיך גלוקליך עגטוי־קעלטען, זאָ איזט צו האָפען, דאס אינע אינגענע „יידישע פּראָוויינין" אלסבאַלד צו אינער קייעללע דעס זוגענגס אונד ריכטהומס פיר גאַנען רוסלאַנד ווערדען דורפען. דיא גלוקליכע ריכטונג דיע־זעס פלאַנעס ווערע דאהער האַכסט וויגשענס־ווערטה!) —

"(אייך דיא גיים וואַללען דיא יודען נאָך אַרין ישראַל שיקען.) דער קאָלישען צייטונג מאַן אים לאַנדאַן אַללגעמעס: פעלע הערפאָראַגענדע אונד אנזעהענע ריכע בייסטען אין עגגלאַנד אַרבייטען עפטע דאהין, דאס אין אַרין ישראַל אין גאַאַס, זעלבסטשטענדיגע יידישע ריך געביל־דעט ווערדע. דיא מאַכט דער טיקישען רעגיערונג ווירד פאָן טאָג צו טאָג שווערער, וועסהאַלב מאַן דען פלאַן צור געוויגנונג דעס הייליגען לאַנדעס פיר דיא יודען לייכטער אויפהרען קאָנגטע. אין רייבער עגגלענדער האַט בעריטס דעס פלאַן אינגען פלאַן פאָרגעלעגט, נאָך וועלכעם דאס לאַנד פאָן „גלעד"

פאָלליעטאָן.

רעטטונג דער יודען.

(61־טע פאָרטזעצונג.)

„דא שלאַגט דאס וועשער דאַריין!; (ריעף דער קאַי־זער, דאנן זאגטע ער צו זיינעם קאַנצלער:) נאַנזוילאַלא, איך נעבע דיר פאָר שרעקען. אינצווישען לאַנגטע איך דער קאָניג אָן. אָן דען דער צוטשווינדע בעאַמטע שטאָטטערט דיא וואָרטע ריכטיג: „ענטשולדיגען, מאַיעסטעט, איך האבע אחרע פיא ניכט גע־קאָנגט!" — אַללעס האַלטע רעכט הערצלך. דער קאָניג בעלאָבטע דען גוטען ווילען דעם בעאַמטען, דער יא עבען אים עהרפורכט פאָר דען מאַיעסטע־טען נעשאַמטען אין דאס שטאַציאָנס־געבייד דען אינטרשט געשטאַטטען וואַללטע.

"(אייגע ווידישע פראַוויינין אין רוסלאַנד.) שאָן אים יאהרע 1808 ער־הייעלט איין יודע, נאַמענס נחום פינקעלשטיין, פאָם דאַמאַליגען רוסישען קאַיזער דיא בעווילליגונג מער־דערע דאָפער אנצולעגען, אין דעגען איששליעס־לך נור יודען וואָהנען זאָללען. עס עגלאַנג דעמזעלבען דענן איך, זיעבען זאַלבער דאָפער צו גרונדען, יאָ דיא ווידישע פאַרבעלקערונג אים זאָממער מיט אקערבויא אונד פיעה־צוכט, אים ווייטער הונ־גענען מיט דעם „שטודאים דעם תלמוד" זיך בע־פאַסען. — דיא „פעטערסבורגער צייטונג" מעלדעט נין פאָלגענדעס: „דיא הייפגען יודען־אַרטיקעלען אים פעטערסבורג, מאָסקוי אונד אנדערען פלעטען אין אינען גלוקליכען געראַנקען געפיהרט. זיא זאָהען אין, דאס אַללע אנשטרענגונגען, אים דען יודען אים אינ־נערן רוסלאַנדס רוהע אונד זיכערהייט צו פערשאַפ־פען, קיינע אוסזיכט אין ערפאָלג האַבען. זיא בילי־דעטען דאהין אייגען פעראין, דער עס זיך צור אייפגאַבע געמאַכט, בים קאַיזער דאהין צו ווירקען, דאס אים זור־אַסטליכען טהיילע רוסלאַנדס, נעמליך אין קייק־אוזען אונד גרוזיען, אינע אינגע אינגע יידישע פראַוויינין גנרינדעט ווערדע. דיעזער טהיל רוס־לאַנדס גרענצט שאָן אן פערזיען אונד איזט פאָם הייליגען לאַנדע ניכט ענטפערנט. אינע דעפּשאַציאָן דיעזעס פעראַיינס פון פיערציג אים 10־טען דיעזעס בים קאַיזער אין בעזאָנדערער אודיענץ אונד טיר דעס־זעלבען אהרע בשטע פאָר וועגען גרינדונג אינער אינגענען יידישען פראַוויינין. דער פהרער דער דע־פּשאַציאָן, הערר פאָן גינזבורג, זאגטע אינטער אנ־דערס: „מאַיעסטעט עס וואַרדען געגען דיא אזרא־עלישען רוסלאַנדס שאָן פעלע קלאָגען ערהאָבען, נאַמענטליך אין לעטשטערער צייט וואַרדען זיא בעשולדיגט, זיך דען נהיליסטישען אומטריעבען אנגעשלאָסען צו האַבען. אַללע דיעזע בעשולד־גונגען בערוהען טהיילס אויף „גיר", טהיילס אויף „רע־ליגיאָס־האס". אים דען אנפאַנגען אין עגדע צו

„דא שלאַגט דאס וועשער דאַריין!; (ריעף דער קאַי־זער, דאנן זאגטע ער צו זיינעם קאַנצלער:) נאַנזוילאַלא, איך נעבע דיר פאָר שרעקען. דיעזע נאַפּפּערנעסענען וואַ־בערער אויף דאס שטרענגסטע צו בעשטראַפען.

נאַנזוילאַלא פערזיכערט זיך אונד גינג.

„אָסעלמאַן!; (זאגטע דער קאַיזער.) איך דאנקע דיר פיר דיא ווינטיגען נאַכריכטען, דיא דוא מיר געבראַכט. צייג־הע אין פיערדען נאַך הויזע; דיינען ביידען זאָלל קיין האאר נעקרומפּט ווערדען; איך, דער קאַיזער, ווערדע זיא נעגען אַללע אנגריפפּע שטעהען!"

ביא דיעזען וואָרטען ריכטע ער דעם יודען דיא האנד, דיא דיעזער קיסטע.

דער קאַנצלער נאַנזוילאַלא האַט גין באַלד יענע באַ־זען כרישטליכען וואַכטערע אויפגערוף געמאַכט. מאַן פעל אין דיא הייזער פּוליצעי, מעיבע דיא, איהרע ווי־בער אונד קינדער, איהרע דיענער אונד אויהר הויז־גינגדע הערוים אויף דיא שטראַסע, בעוועגטע דיא הייזער, נאַהם בינער, בייעפּע — אַללעס וואס זיך פאַנד, צוי האנד, אונד עס עגאַנג זיך, דאס יענע פערזאַמען 4000 נאַלד־קאָנען דעם קאַנגע פאָן פינאַנצרייך צו לייהען אויפגע־בראַכט האַטטען. דאַרנאַך האַט דער קאַיזער אַללעס עגלד, דאס דיעזע דייטא אויפגעבראַכט, צוגעגאַמטען.

אונד נון ווערדען דיא נעגעהשען לעגער בעגעגנע־ווען, צו ערפאָרען, וועלכע נאָכעס בעלאָהנונג ר' אָסעלמאַן

פאָם קאַנצלער פיר דען דאָך ערגעפאַללס ניכט אונבעדי־גענדען דינגסס, דען ער איהם געלייסטעט, ערהאַלטען הא־בע; — אבער דער קאַנצלער האַט זיך דאס אַלס דינע אינע־גען פערדיענסטע אנערעגנגס. — זאָ איזט עס אין דער יעלגל־ווינגען אין ווידע נאָך זא נראָפּעס אונד טייטענגס בעפאַל־בריגנגס, זאָ האַט ער נור דיינע פּפליכט געטהאַן, פיר דיא ער־קיגען דאַנק בעאַנשפּרוכען דאַרף. אונד דא איזט עס דער אייגע יודע, דעפּסען גוטע איינוישאַפּפטען אנגע־קאָנגט ווערדען. וועגן אבער אין יודע איינע באַזע שאַאַט בענגעהט, זאָ ווירד דיא איהם אויף דאס בעשווערגערפּסע פערזיכגגט, דא דיעסס עס; זאָ זיער דיא ווידען אַללע.

זעבסאַנדדריסנסטעס קאַפּיטעל.

יעצטע קאַפּטען ווער נון ווידער דאַרטען צייטן, וויא ווייט צו עגדע דע. 29־טען קאַפּיטעלס (38־טע פאָרטזעצונג) נעפאַלגענען זינד. — ווי וואַללען הייער עגמליך דען ווייטע־ען פערלוסט דער געשיכטע דער מאַריאַנען אין פאָרטגאַל פערפאָלגען אונד דאס עגדע פאָן ר' שלמה מלכו אונד דור ראַבבי הייער מיטטהיילן.

אַלס מלכו אויס דאָס פערשוואונדען וואר, שטאַרב דער קאַרדינאַל לאָרענצאָ, וועלכער אין פיינער דער מאַ־ראַנען אונד אין פיינער דער אינקוויזיציאָן וואר, אונד אַפּטס קאַמען דיא אַלטען, ש עקלעכען לייהען אויבער דיא מאַ־

ראַנען ווייעדער.— אם 17־טען דעצעמבער 1531 וואַרדע דיא שיעקליכע אינקוויזיציאָן אויך אין פאָרטגאַל אינגעפיהרט. פאַסטס קלעפטעס, וועלכער נור אויף דאס דרינגען דעס קאַיזערס קאַל דיא בעוויללינגונג צור אינפיהרונג דער אינק־וויזיציאָן אין שפּאַנען פערפּטיילטע, שפּעטער אין דאַן וועג־גען דיעזער ווייער אינטערעסאַנטע אונד אין אַנדערע אונד אַנדערע אַרט אים אַללגעמעינען דאס אַנגעהענדע דאַ־ראַ־אַ־אַ־א